

INTRODUCCIÓ

Núria Vilà Coma

El primer cop que vaig sentir a parlar de la idea que tenia l'equip actual del *30 minuts* de fer un llibre per commemorar el 40è aniversari del programa, creia que el que volien era repassar els reportatges més simbòlics o importants de la seva història. Descriure de què tractaven, el que van suposar, parlar amb els autors dels reportatges...

Però a mesura que me'n van explicar millor els detalls, em vaig adonar que la idea era una altra, molt més evolucionada i interessant encara: agafar una quinzena dels reportatges amb les històries humanes més potents —d'entre els més de 1.700 que s'han emès en la història del programa!— per tornar a parlar amb els seus protagonistes i veure com han evolucionat les qüestions que es tractaven en aquells reportatges. Són, per tant, capítols d'actualitat, que ajuden a donar sentit al pas dels anys i a entendre on som en molts aspectes de la societat actual.

Els tres directors que ha tingut el programa (en Joan Salvat, l'Eduard Sanjuán i en Carles Solà) es van encarregar inicialment de fer una prellista amb uns trenta reportatges en total. Tot seguit, jo l'he acabat de concretar segons si era possible localitzar als protagonistes de les històries i si els diferents temes havien tingut una continuïtat o evolució que fes interessant parlar ara de la seva actualitat.

Sovint, les persones que participen en un *30 minuts* ho fan perquè es troben en un dels moments més crítics, decisius o importants de la seva vida. Veiem el reportatge, ens afecta més o menys, però

tots continuem amb la nostra quotidianitat. Però què passa amb els protagonistes d'aquelles històries, anys després? Com els ha anat la vida? O, fins i tot, com els ha influït participar en el reportatge? Sabem, més o menys, el que va succeir als anys 1990 a la guerra dels Balcans, però un cop firmats els acords de pau, com ha continuat la vida per als civils que van sobreviure a la guerra? O, en un context del tot diferent, com estan i com han invertit els diners els habitants d'un petit poble del Pallars Jussà a qui els va tocar la loteria fa trenta anys i, de cop i volta, es van convertir en milionaris? A algunes de les persones que coneixereu en aquest llibre, ja us ho avanço, participar al *30 minuts* fins i tot els ha canviat la vida.

Al llarg de cada capítol, ordenats cronològicament, he intentat, tant com ha estat possible, visitar als protagonistes de les històries, anar als llocs i passar-hi el temps suficient per poder-ho explicar amb detall. Són moltes converses i quilòmetres per tot Catalunya. Molts dels protagonistes conserven anècdotes de quan van participar al programa i, encara que hagin passat vint, trenta o quaranta anys, recorden els rodatges com si fos ara.

Si puc fer una recomanació, penso que la gràcia del llibre és que, després de llegir cada capítol, mireu el reportatge original del *30 minuts* que l'acompanya. El pas del temps —i l'evolució increïble de la tecnologia audiovisual en quaranta anys!— ho converteix en un exercici molt curiós, i ajudarà a assaborir millor la lectura.

Aquest llibre ha estat possible gràcies a una feina conjunta que hem fet durant mesos amb l'equip del *30 minuts*, sobretot en Carles Solà, l'actual director del programa, la Queca Montaner, la productora, i en Xavier Brichs, el realitzador; la Neus Sala i l'Aina Baraldés, de l'àrea d'Edicions i Publicacions de 3cat; l'editora Àngels Marzo, la Rosa Pach, i l'Eulàlia Pagès, directora de Pagès Editors. Els agraeixo molt tot el suport i l'atenció que hi han dedicat, i que m'hagin donat l'oportunitat de formar part d'aquest projecte tan bonic. Espero que també se sentin seu el llibre.

Els autors dels reportatges del *30 minuts*, alguns d'ells reporters ja jubilats, m'han ajudat molt a l'hora de localitzar els protagonistes de les històries i guiar-me en els temes. A més, la generositat de tots

aquests protagonistes ha fet molt fàcil les trobades, i me n'emporto un molt bon record de les llargues hores de converses. Tinc la impressió que amb molts d'ells hi seguiré en contacte, i aquest és un dels grans regals que dona l'ofici de periodista, i també aquest llibre.

Espero que us resulti interessant.

I per molts anys més, *30 minuts!*

NÚRIA VILÀ COMA

Juliol de 2024

Pagès editors

40 ANYS I UN DIA

Joan Salvat

Director del *30 minuts* 1984-2008

Quaranta anys després del naixement d'un programa com *30 minuts*, el periodisme és més important que mai. La situació que envolta el món de la informació ha canviat molt, però la necessitat de trobar mitjans i marques que ens serveixin de referència continua intacte i resulta més necessària que quan *30 minuts* feia les primeres passes i gairebé tot estava per escriure i descobrir. Érem davant una plana en blanc.

Ara és indispensable saber què hi ha darrere d'allò que veiem, escoltem o llegim. Si hi ha un treball rigorós, respectuós, que ens permet formar el nostre propi criteri sobre el que ens envolta, la societat on vivim i els seus reptes, o es tracta de propaganda política destinada a fer-nos seguidors d'una idea determinada. Avui és més necessari que mai un programa informatiu que tracti l'espectador com a adult, disposat a treure les seves pròpies conclusions a partir de les diferents mirades, explicacions i entrevistes que ens obrin la perspectiva i ens donin pistes de cap on anem com a societat i quin mena de món estem construint.

Ser el més rigorós possible i seguir els criteris bàsics del periodisme és el que et dona un segell, una marca, quelcom que tots els publicistes somien adquirir. Un nom reconegut que, en una societat sotmesa al bombardeig constant d'informació, es converteix en un fet de gran vàlua, sempre que segueixi el compromís de proporcionar informació veraç i punts de vista diferents sobre allò que es vol explicar i que permetin al públic extreure les seves pròpies conclusions.

UNA MARCA D'IDENTITAT

30 minuts ha estat una marca que durant quaranta anys ha mantingut el lideratge moltes setmanes per acabar sent un referent de qualitat i d'informació veraç. Això és un fet al qual han arribat molt pocs programes a escala internacional. És una excepció que cal protegir i defensar. Una de les senyes d'identitat de la cadena pública catalana.

Mantenir el rumb, continuar el trajecte amb una alta valoració per part de la audiència, significa seguir el compromís del servei públic que té la informació com a valor fonamental de convivència. Buscar i trobar l'explicació d'aquells fets que cada setmana marquen el nostre present, configuren el futur i recorden les claus del nostre passat, d'on venim. I fer-ho en català, des de la nostra perspectiva.

En definitiva, continua en plena vigència la necessitat d'uns mitjans públics que vetllin per la independència professional i que tinguin clar que depenen no dels governs, sinó dels impostos de tots els ciutadans (pensin el que pensin). Per tant, és a ells a qui els professionals ens devem per donar les claus de l'evolució de la nostra societat i el context que ens expliqui on som i per què. Només si es compleix aquest objectiu, els serveis públics tenen raó de ser. És la gran diferència que ens ha de fer creïbles i útils, en unes societats que viuen uns processos de radicalització constant i el desgast dels mitjans clàssics davant la facilitat de propagar tota mena de rumors i notícies falses que posen en dubte tot el que ha significat el periodisme i els seus valors.

UN FULL EN BLANC

Una situació que era molt difícil preveure fa quaranta anys quan al voltant d'una taula ens vam reunir un grup de professionals amb una il·lusió. Crear un programa de reportatges informatius. Fer néixer un projecte, *30 minuts*.

Que diferent era el món de la informació quan *30 minuts* va començar el seu trajecte! Erem molt joves i inexperts, amb moltes ga-

nes d'innovar i de dir-hi la nostra, però amb molt poc coneixement del mitjà i de les seves interioritats. L'única referència de l'època era *Informe Semanal*, de RTVE, que feia uns quants anys que era a la palestra i que bàsicament parlava dels temes més destacats de la setmana i molt cops (com el propi nom del programa indica) explicat a tall d'informe. És a dir, el periodista feia un text que s'omplia amb imatges, prioritàriament amb imatges d'arxiu, i alguna entrevista.

Des d'un començament teníem clar que havíem de buscar una nova manera d'expressar-nos, de trobar la forma d'apropar-nos als espectadors, i també que havíem de ser fidels al públic, tractar aquells temes pròxims que ningú més podia exposar com nosaltres, però sense renunciar a explicar el context internacional. Allò que passa fora de les nostres fronteres ens marca com a societat i ens permet també tenir una perspectiva més àmplia i més coneixement del món que ens ha tocat viure.

Podríem dir que el primer programa va ser un bon exemple d'aquestes intencions i s'hi podien veure tres treballs molt diferents (el programa va començar les emissions el divendres 19 d'octubre de 1984, amb peces curtes) “Cavalls d'Espinavell, de la muntanya a la fira” (reportatge de les particularitats de la fira en aquest poble del Ripollès), “Pedralbes, una porta a la CEE” (anàlisi d'una trobada de la Unió Europea a Barcelona) i “KKK, entrevista sense caputxa” (sobre aquest grup d'extrema dreta nord-americà) van formar l'estrena. Durant molts anys vam passar molts nervis i moltes tensions, i durant molt de temps el programa es va convertir en una obsessió per a mi perquè estava convençut que com a molt duraria un any al capdavant del projecte i mai no vaig pensar que hi estaria vint-i-quatre temporades a la direcció, setmana darrere setmana.

ELS GRANS MOMENTS

A poc a poc el programa es va anar consolidant, sobretot quan va aterrar el diumenge al vespre, just abans de la sèrie *Dallas*, que llavors es va fer molt popular. També es va anar consolidant l'equip que, pas a pas, va anar evolucionant i va establir una mena d'estil propi

que quan era necessari es trencava, perquè el més important era allò que s'explicava i la manera de fer-ho havia d'estar en consonància amb allò que es volia explicar. És a dir, per a nosaltres el més essencial era escollir el tema (sobretot quan el programa va decidir emetre un sol reportatge setmanal. Això permetia més temps per explicar les històries, treure més profit dels desplaçaments dels equips i estalviar costos i aprofundir molt millor en el que es volia explicar. Algunes d'aquestes conclusions van significar debats molt llargs i acalorats amb tots els membres de l'equip inicial del programa.

Com deia, es van posar unes bases del que seria l'estil propi. Per exemple, intentàvem ser amb la càmera allà on passaven els fets, no utilitzàvem músiques perquè consideràvem que el so ambient era important i acostava l'espectador al lloc i a l'acció, volíem que en els reportatges hi passessin coses i les poguéssim veure, en lloc d'explicar-les a les entrevistes. Les entrevistes havien de tenir un punt afegit d'opinió o valoració, però el que mostrava el reportatge havia de tenir vida. Els guions no podien ser plans, sinó que havien de tenir pujades i baixades, i els reportatges, en la mesura del possible, havien de tenir conclusió final o un final obert, però sense deixar l'espectador amb la sensació d'haver perdut el temps en acabar el programa.

Són criteris que, amb els anys, es van mantenir però partint d'una premissa: cada reportatge és diferent i el tractament s'ha de variar per adaptar-se a allò que es vol explicar i com es vol explicar.

UN GRAN EQUIP

Un programa de televisió com *30 minuts* és sobretot una feina d'equip. I conjuntar les diferents personalitats del grup i treure el millor de cadascú és la feina del director. Durant els vint-i-quatre anys que vaig dirigir el programa sempre vaig intentar que l'equip se sentís a gust fent la feina i no “complir encàrrecs” que vinguessin de la direcció sobre temes que ens deien que calia preparar i persones que volien que fossin entrevistades. Intentàvem tenir el màxim d'autonomia per a dur a cap una feina, la de periodista, que ha de comportar una mirada crítica, un distanciament respecte als poders polític i econòmic.

Sempre vaig considerar que el redactor i reporter s'havia de sentir lliure al màxim per fer la millor feina periodística possible. Perquè crear un reportatge o un documental que pagui la pena no és possible sense submergir-se en cos i ànima en allò que vols tractar, sense tenir el cap completament ple d'aquella història que vols explicar i que has de viure amb intensitat per poder-la transmetre.

A vegades s'havia de córrer per cobrir un fet transcendent que havia marcat la setmana, com l'assassinat a trets d'Ernest Lluch a mans d'ETA, els atemptats de l'11-S als Estats Units i totes les seves seqüeles i guerres al Golf Pèrsic, la "revolució de vellut" a Txecoslovàquia que significaria la caiguda definitiva de la Unió Soviètica o l'esfondrament del túnel del Carmel a Barcelona, per esmentar alguns exemples. Eren nits sense dormir per tenir-ho tot a punt el diumenge.

Altres cops els reportatges es transformaven en feines d'investigació periodística, com "Víctimes de la transició", que parlava de les seixanta persones mortes per la violència política a Espanya des de la mort de Franco fins a les primeres eleccions democràtiques (des del novembre de 1975 fins al juny de 1977) o "Els nens perduts del franquisme", que ens obria els ulls davant la desaparició de trenta mil menors en la primera època de la dictadura franquista, apartats de les seves famílies per ser donats a famílies pròximes al règim o ingressats en internats on eren reeducats en els ideals del Movimiento Nacional.

També es van fer reportatges de retrats socials que mostraven persones que no acostumaven a sortir a la televisió, com el seguiment d'una família d'una casa de pagès durant un any; explorar la vida a l'interior d'un bloc de pisos de la Mina o l'explicació de la degradació que patia el barri del Raval, de Barcelona.

I el programa va començar a guanyar premis a escala nacional i en l'àmbit internacional, com ara quatre premis Ondas, entre un centenar llarg més de reportatges premiats, i podíem veure com un tema que havia nascut a 30 *minuts*, com era "Balseros", del qual s'havien fet tres reportatges, creixia fins a convertir-se en un llarg documental que va ser finalista al millor documental dels Oscars el 2004. De mica en mica el reportatge ràpid i d'acció es complementava amb

feines més properes al documental, a la investigació periodística i a l'apropament de realitats diferents que permetien obrir els ulls a realitats fora del nostre cercle.

PRINCIPIS BÀSICS

Per a mi i per a les persones que treballàvem en el programa era essencial creure en el tema i deixar que es trobés la millor forma perquè es pogués fer el reportatge malgrat les adversitats i els problemes que solien sorgir pel camí.

Era donar suport a l'equip, i intentar donar totes les eines perquè el projecte creixés i fos una realitat. Aquest va ser el secret de vint-i-quatre anys de dirigir el *30 minuts*. Una feina que ha omplert la meua vida professional i, per tant, una gran part del meu temps. Únicament puc manifestar, des d'aquestes planes, el meu agraïment a les moltíssimes persones amb les quals hem compartit hores i hores de treball conjunt i moltes aventures, en molts països diferents. Hem pogut veure de primera mà com es produïen grans canvis, hem vist com alguns d'aquests llocs es transformaven, alguns per avançar econòmicament i en drets civils, i altres paralitzats pels problemes que a vegades semblen irresolubles de mal govern, desgavell i corrupció.

Hem explicat revolucions, com la iraniana, hem vist caure el Mur de Berlín i les guerres de Iugoslàvia, hem presenciat el creixement de la Xina i una gran part d'Àsia, el final de les guerrilles americanes i com algunes utopies es convertien en malson. Hem intentat apropar tot això al nostre públic conscients que allò que sembla que passa molt lluny, moltes vegades ens acabarà afectant i ara, vist en perspectiva, veiem com en conjunt aquells valors democràtics que van iniciar-se amb tant d'esforç després del franquisme, semblen retrocedir i s'obre un nou període històric en què sembla que avancem pel retrovisor.

UN MOMENT D'ESPERANÇA

Potser un dels moments en què semblava que les coses serien diferents i que érem capaços de construir un món millor va ser amb

la caiguda del Mur de Berlín i l'ensorrament de la Unió Soviètica. Va ser un temps d'esperança que va acabar de manera abrupta al posar contra les cordes un país com Rússia.

Precisament i potser de forma futurista es va fer un reportatge especial d'una hora per commemorar els quinze anys de la caiguda del Mur i els vint anys de *30 minuts*. Era el 2004 i l'especial explicava els nous murs que s'havien construït en diferents llocs del món, com el que separava el Marroc d'Espanya, arran del tractat de Schengen; el que es començava a construir entre la frontera de Mèxic i els Estats Units, i el que havia aïllat totalment la població de Palestina, que vivia sota l'ocupació israeliana i que significava partir famílies i dificultar el moviment dels palestins dins el territori ocupat. Era el principi del desencant i la demostració que algunes situacions no han millorat amb el pas del temps sinó tot el contrari.

EL REPTE DEL FUTUR

Ara, aquesta nova era de la intel·ligència artificial, de les xarxes socials i els impactes, de l'efimeritat i l'espectacularitat, fan més essencial que mai aquelles iniciatives que ens portin a la reflexió, que donin eines i busquin les raons que intenten explicar per què som en aquest moment històric que sembla obrir les portes a un passat que ens pensàvem que estava superat. Això inclou assumir l'autocrítica per veure què s'ha fet malament perquè tantes persones mostrin la seva desconfiança en els mitjans públics i en els mitjans tradicionals que havien estat els més influents.

Queden moltes històries per explicar i molta feina periodística per fer. Cal donar context a tot el que ens enfrontem quaranta anys després que un petit equip de persones comencéssim un projecte que mai podríem haver imaginat que arribaria tan lluny: *30 minuts* i molt més. I per tant és més necessari que mai tenir les eines que calen per intentar explicar aquest món nou que continua sent un lloc ple de contradiccions i oportunitats i on queden moltes històries, personatges i vivències que mereixen ser explicades en un programa de televisió. Un petit pas per entendre millor allò que hi ha i allò que som i serem.

ÖSEL, UN PONT ENTRE ORIENT I OCCIDENT

Una urbanització als afores d'un poble del Tarragonès no semblaria el lloc més probable on trobar a la reencarnació d'un lama o mestre budista. Amb la calor del migdia de principis d'estiu, entre cases adossades i petits comerços que donen servei als veïns més propers, al carrer pràcticament no s'hi veu ningú. De sobte apareix l'Ösel, amb el mòbil en una mà i la corretja amb el seu gos, en Chamchen, a l'altra. Ja venen, tots dos, de fer un passeig pel barri. El banyador turquesa i blau fosc amb ovis dibuixats que porta, la gorra, les ulleres de sol a sobre el cap i les sabates esportives tampoc farien sospitar que, fins fa un temps, l'única roba amb la qual es podia vestir era la *kasaya*, la túnica de color grana dels monjos budistes.

No ho sospitaven a simple vista els seus veïns d'aquesta urbanització, on s'ha traslladat fa poc temps, per estar a prop del mar. Però les paraules *Ösel* i *Granada*, dites tot seguit, encara ressonen en la ment dels més veterans, els qui van sentir a parlar de la seva història a través dels mitjans de comunicació als anys 1980. I tot i que ell sempre ha volgut passar desapercebut, si li ho pregunten no amaga el seu passat, tan dolorós com excepcional.

L'Ösel Hita Torres, nascut el 1985 a Bubión, a l'Alpujarra granadina, ha viscut una vida com la que, a Occident, ningú més ha tingut. Amb només catorze mesos d'edat, el Dalai-lama, el cap del budisme tibetà, el va reconèixer oficialment com la reencarnació del lama Thubten Yeshe, el mestre encarregat d'expandir el budisme a Occident als anys 1970.

El reportatge del 30 *minuts* “Osel Hita. El petit lama”, emès el 1987, seguia els inicis a la vida de lama del petit Ösel, quan només tenia dos anys: en aquell moment, qui parlava per ell eren sobretot els seus pares. La seva mare explicava que havia descobert el budisme a Eivissa i s’hi havia iniciat buscant sentit a la seva vida, i el reportatge també mostrava Bubiñ, on els seus pares hi havien construït el 1980 el centre de retirs budista O Sel Ling, amb el suport del mateix lama Yeshe, i també del lama Zopa. A més, un equip del 30 *minuts*, encapçalat per Joan Salvat, els seguia en el trasllat de l’Ösel al sud de l’Índia, un dels epicentres del budisme tibetà a l’exili, juntament amb el Nepal, on s’iniciava en la seva formació com a lama: allà viuria tancat dins un monestir amb altres monjos budistes, allunyat de la seva família, estudiant més de la meitat del dia i gairebé sense contacte amb l’exterior.

L’Ösel, que ara té trenta-nou anys, pràcticament no ha parlat mai de la seva vida des que va sortir del monestir amb divuit anys. Tret de la sèrie d’HBO *Osel*, que es va estrenar fa dos anys i de les entrevistes per promocionar-la, diu que només ha concedit un parell d’entrevistes més. Durant anys, ha viscut allunyat de l’exposició pública.

—Jo vull que em prenguin seriosament, primer de tot —diu l’Ösel, xerri i extrovertit, només de començar, assegut a la terrassa del bar del costat de casa seva, mentre en Chamchen (diminutiu de Chambo Chenpo, el nom complet del seu gos, que significa ‘gran amor’, i a qui l’Ösel parla tota l’estona en tibetà), s’acomoda al seu costat—. I en segon lloc, jo no em considero budista. Jo em considero un estudiant, perquè sempre estaré aprenent. Soc un pont entre el món asiàtic i el món occidental. La filosofia budista és molt útil si es pot aplicar a la vida. D’acord que després hi ha una institució i hi ha teocràcies, però el que s’ha d’entendre és la substància, la part pura, el diamant de dins. Jo, si faig una entrevista és per parlar del camí intern de l’heroi, de la transformació interna, saps? És el lotus. Això és fang —diu, mentre indica com si tingués un grapat de fang a la mà— i tu l’agafes i és fastigós, i fa molta pudor. Però tot i així, del fang de cop hi apareix una flor que té una aparença magnífica i preciosa, i té un perfum que no et pots imaginar com de bo és. Això és el fènix, l’individu que fa aquesta feina i després aporta a la societat, a la memòria col·lectiva humana. Jo vull formar part d’aquest moviment.

Mentre parla, l'Ösel no perd de vista el seu voltant.

—Adeu guapa, —li diu, de sobte, a una veïna que surt del bar, interrompent la conversa sobre budisme.

—Jo no soc guapa... A l'edat que tinc jo, amb setanta-nou anys...

—Però els teus ulls i els meus ulls són diferents. Llavors, jo veig les coses d'una manera —li contesta l'Ösel.

Mentre conversen, la veïna, que no coneix la història de l'Ösel, li toca amb els dits la pedra de quars que l'Ösel porta penjada de collaret, que és un regal que li va fer una monja egípcia. La pedra, explica després l'Ösel, està pensada per guardar-hi energia, i per això normalment es recomana que l'altra gent no la toqui.

—És preciós, eh —li diu, mentre la toca.

—Les pedres no es toquen! —Li crida la cambrera des de dins, que participa en la conversa a distància.

—Però a ella li va bé. Aquesta pedra té molt bona energia —li diu l'Ösel.

—Doncs a veure si em fa més jove —respon la veïna. I després d'uns minuts de conversa, es retira cap a casa seva.

—La vida és fer això, socialitzar. A mi m'encanta. I per això el primer que volia dir en començar l'entrevista és que gràcies a Déu que vaig néixer a Graná! —diu, rient—. T'ho juro... Jo, quan vull sentir la veritat me'n vaig a Granada. La gent allà no té pèls a la llengua, té la mala follá, moltíssim caràcter. M'agrada ser espontani, autèntic. La meva reputació un dia pot estar amunt, l'altre avall, però el caràcter està sota el meu control. Jo sempre he estat una persona molt tímida, que m'ha costat molt ser espontani, però moltíssim. Jo he treballat molt, molt, molt ser així. El que se'n diu a Espanya *el salao*, no?

L'Ösel, com reconeix ell mateix, ha hagut de fer un esforç enorme per integrar-se a la vida a Occident. Tot i que abans sí que li importava, ara no el molesta que li toquin la pedra que porta penjada: ha volgut sortir de la vida estricta, d'aquells anys posteriors al primer 30 *minuts*, que van ser durs per a ell. La soledat, l'estudi intensiu, la disciplina...

“Tibetà, espanyol, anglès, escriptura, matemàtiques, memorització, computadora... Moltes coses”, deia l'Ösel davant la càmera, amb

nou anys, en un reportatge que commemorava el 10è aniversari del 30 *minuts*, on apareixia breument des de dins el monestir.

“Ets feliç amb la vida que fas actualment?”, li preguntaven.

“Sí, molt feliç. Estic molt content. Perquè estic aprenent, i tinc una bona oportunitat per aprendre”, responia ell, sense gaire èmfasi.

En un altre 30 *minuts*, “La lluita pels nens lama”, se'l veu quan ja tenia catorze anys. Tímid, reservat... Res a veure amb l'actual.

“Crec que en el futur la meva funció serà ensenyar a Occident”, hi pronosticava.

En aquell moment, però, l'Ösel ja tenia decidit que aquella vida no era per ell. Amb tretze anys ja volia abandonar el monestir. Els seus pares, a qui aprecia i no guarda rancúnia, no li van permetre de fer-ho fins que tingués la majoria d'edat. L'única llibertat que li van concedir, davant la insistència de l'Ösel, van ser tres mesos per assistir a un institut d'Eivissa, on residia la família, quan tenia setze anys. Allà es feia dir Nico, i ningú coneixia la seva història. Passats els tres mesos, però, va haver de tornar al monestir.

—La meva família a mi em va entregar, d'alguna manera. Per als meus pares era com dir “t'han acceptat a Princeton o a Harvard”. Per a ells el monestir i aquella situació era el millor que podien fer pel seu fill. Jo sempre he tingut bona relació amb ells, el que passa és que a l'hora de comunicar hi ha hagut dificultat. He hagut de treballar molt el meu procés. Jo estava en conflicte, i hi ha un trauma. Cada cop que tornava a Espanya i estava amb la meva família, m'adonava que entre els meus germans es relacionaven d'una manera i amb mi d'una altra. Jo volia ser un més. D'alguna manera em tenien mania, els meus germans, perquè jo era un dictador, un dèspota. Llavors vaig començar a qüestionar-me...

La lectura de dos llibres, *Siddharta*, de Hermann Hesse, i *La història interminable*, de Michael Ende, també van ser decisius perquè l'Ösel cada cop tingués més clar que volia abandonar aquell camí.

—Jo sabia la teoria, però no sabia com aplicar-la. Jo volia sortir per tenir l'experiència suficient per poder relacionar-me amb els occidentals, perquè jo no sabia ni cordar-me els cordons de les sabates,

m'entens? Perquè me'ls cordaven. M'he criat en una cultura feudal. Em posava la mateixa roba cada dia, tenia un horari de catorze o setze hores al dia d'estudis, menjava arròs, lleties i verdura cada dia... No sabia quina música o quina roba o menjar m'agradava, estava totalment aïllat de la societat. Vaig haver d'aprendre de zero i em va costar moltíssim. I em continua costant. Sempre m'he llançat al buit, sense saber com cauré. Quan vaig sortir del monestir, hi podia perdre, però crec que molts cops has de seguir el teu cor, la teva intuïció.

Amb els divuit anys complerts, el que va seguir va ser una vida de provar totes les experiències possibles i de recuperar el temps perdut. Alcohol, drogues, el xoc de la primera vegada que va veure fer topless a la platja a Eivissa, les dificultats per perdre la vergonya i començar a fer nudisme a la platja, tocar la guitarra, també instruments de percussió... Vivía sobretot a Eivissa, a prop de la seva família (que actualment viu repartida arreu d'Espanya, i també a França), on va passar-hi els següents quinze anys, però ho intercalava amb estades al Canadà i a Suïssa, on va estudiar filosofia occidental, francès, art, drets humans o cuina; també va viure dos mesos com a sensesostre als carrers de Bolonya i Nàpols, i una de les experiències més apassionants va ser als Estats Units.

—Me'n vaig anar a Fox i vaig estar treballant a Los Angeles, al mateix estudi on van fer *Little Miss Sunshine*, al costat dels *Simpsons*. Uau, m'ho vaig passar molt bé. Havia de llegir guions, fer-ne resums, agafar les trucades, carregar caixes plenes de vi que valien un *pastizal*... I d'allà me'n vaig anar al Burning Man el 2006 amb una furgoneta amb John Barlow, que era un dels escriptors de les cançons de Grateful Dead. Això sí que em va canviar la vida.

Malgrat el canvi de vida, l'Ösel va continuar al llarg d'aquests anys, i fins a dia d'avui, mantenint contacte amb els monjos budistes amb qui s'havia criat. També saluda amb molt d'afecte al Dalai-lama cada cop que assisteix a un dels seus ensenyaments; ell li respon amb una abraçada i li diu "the Spanish boy". L'Ösel ha visitat el monestir tres vegades més des que en va marxar. Fins la mort del seu mestre, fa set anys.

SUMARI

- 5 **Introducció**, Núria Vilà Coma
- 9 **40 anys i un dia**, Joan Salvat
- 17 Ösel, un pont entre Orient i Occident
- 27 Tres dècades perseguint un barri digne
- 39 La soledat de les víctimes de l'atemptat d'Hipercor
- 51 Els joves de la generació D fan cinquanta anys!
- 63 Hereus de l'heroïna
- 77 El dol de jubilar-se de pagès
- 87 Què faries amb 124 milions de pessetes?
- 103 Quan acaba una guerra?
- 113 **30 minuts, una història personal**, Eduard Sanjuán
- 121 Indignats i decebuts
- 131 No és el meu cos, és la teva mirada
- 145 Trencar el silenci
- 165 **Això té un 30**, Carles Solà i Serra
- 175 L'hora i mitja més llarga
- 193 L'esforç més gran
- 209 Estic en el meu millor moment
- 219 Tenir una llar on tornar
- 229 **30 minuts. Una mirada diferent**, Genís Cormand

Llibre realitzat sota llicència de 3cat
Obra basada en el programa de televisió 30 *minuts*
© 3cat, 2024

© del text: Núria Vilà Coma, 2024
© dels pròlegs: Joan Salvat, Eduard Sanjuán i Carles Solà, 2024
© de l'epíleg: Genís Cormand, 2024
© de les imatges: els seus autors i arxius respectius, 2024
© d'aquesta edició: Pagès editors, S L, 2024
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: setembre de 2024
ISBN: 978-84-1303-570-3
DL: L 586-2024

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.